

PRESES APSKATS

Sagatavoja:
Uzziņu un informācijas centrs
Latvijas Nacionālā bibliotēka

08-03-2024

Preses apskatā lasiet par: Izdevniecības "Zvaigzne ABC" īpašnieces Vijas Kilblokas viesošanos Kuldīgas Galvenajā bibliotēkā; Talsu Galvenās bibliotēkas ilggadējo bibliogrāfi Silviju Skromuli; Sēklu maiņas punkta izveidi Gulbenes novada bibliotēkā; Tikšanos ar ilustratoru, bērnu grāmatu autori Rebeku Lukošus Alojās Ausekļa vidusskolā; Grāmatu apmaiņas pakalpojumu uzsākšanu Ādažu un Carnikavas bibliotēkās; Novadpētniecības darbu Valmieras bibliotēkā; Ingridas Tāraudas dzejoļu-haiku krājuma un pastkaršu kolekcijas "Drupanenis" klajā nākšanas svētkiem Rēzeknes Centrālajā bibliotēkā; "Digitēkas" atklāšanu Madonas novada bibliotēkā; grāmatu izdevēja un kolekcionāra Valtera Dakšas viesošanos Saldus novada bibliotēkā; Rakstības attīstību antīkajā pasaulē un pirmajām bibliotēkām.

Žurnāla "Mājas Viesis" marta numurā lasiet interviju ar arhitektu Jāni Dripi sakarā ar grāmatas "Kultūrtelpa – 21. gadsimta kultūras būves Latvijā" klajā nākšanu. Autortiesību dēļ žurnāla raksts preses apskatā nav ietverts. Žurnāls pieejams LNB Periodisko izdevumu lasītavā.

Preses apskatā iekļauti raksti no Latvijas centrālajiem un reģionālajiem laikrakstiem.

„Ja tu zaudē drosmi, tad zaudē visu”

„Drukāto grāmatu neapdraud nekas cits kā tikai mūsu pašu attieksme,” tā tikšanās reizē Kuldīgas galvenajā bibliotēkā teica izdevniecības Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA.

Apģāda Zvaigzne ABC īpašniece Vija Kilboka. „Ir svarīgi bērniem ielikt tehnisko lasītprasmi un pozitīvas atmiņas par pirmajām grāmatām. Ja pirmā lasīta ar piespiešanas, kā tu viņu pie citām dabūsi atpakaļ? Bet, ja pirmā ir laba, kaut vai komiks, tad vēlāk bērns pie tām atgriežas.”

V.Kilboka ar savu atraktivitāti, aso prātu, drošo uzņēmējības tvērienu un nerimstošo interesi par procesiem mūsu sabiedrībā un pasaulē jau sen pati kļuvusi par grāmatu apģāda zīmoli.

Viens no viņas izteicieniem ir par drosmi pārvarēt bailes: „Tā ir. Man ir bijis tik ļoti bail, ka rokas dreb, bet ar to jāiet galā. Bailes ir jauns grūdiens savāties vēl vairāk un strādāt.”

IZDEVĒJS KĀ PRODUCENTS

„Ko cilvēki parasti iedomājas par izdevniecību? Autors atnes manuskriptu, mēs uz savām iespiedmašīnām to nodrukājam. Mums vēl joprojām ir iespiedmašīnas, lai gan vajadzība ir aizvien mazāka. Latvijā ir lielas, modernas tipogrāfijas. Izdevējs tagad ir kā producers – sagatavo to, kas pēc tam tiek drukāts. Agrāk teksta rindīņas metālā lika burtliči, tagad visu sagatavojam uz datora ekrāna.

Izdevniecībā ir ap 300 darbinieku, un apmēram puse – grāmatnīcu darbinieki. Pārējie ir tā sauktie radošie: redaktori, projektu vadītāji, korektori, mārketinga un reklāmas daļa. Ir arī tirdzniecības daļa. Vēl mums ir kafējnīca. Kad pie mums brauc autori, tiekamies kafējnīcā, pēc tam viņi tur nāk ar draugiem, un veidojas jauka, literārā vieta, kur kāds pat vakaros nāk kaut ko parakstīt.”

GRĀMATU VAR IZDOT KATRS

„Tagad grāmatu var izdot pilnīgi katrs, ja vien spēj datorā kaut ko uzrakstīt. Ir tādas kompānijas, kas izdod pasūtījumus: *Sava grāmata, Iedvesmas grāmata* un citas. Jūs atverat mājaslapu, tur ir cenrādī: cietos vai mīkstošos vākos, rediģēta vai nerediģēta. Jūs varat izdot tādu, kāda tā ir, neko nemainot. Šveikam (J.Hašeka romāna galvenajam varonim – aut.) ir fantastiska grāmatas definīcija: „Tās ir vienāda izmērā sagrieztas papīra lapas, kas ir ievāktas.” Jebkas var kļūt par grāmatu. Ja samaksājat vēl apmēram 21 eiro, savam garadarbam varat saņemt arī ISBN kodu (starptautisku iespieddarbu standartnumuru), septiņi eksemplāri nonāk Nacionālajā bibliotēkā, un jūs kā grāmatas autors esat atstājis savu vārdu vēsturē. Katrs var izdot dzejoļu krājumu, dzimtas atmiņas.”

PAMATĪGS SIETS

„Kad sākas problēmas? Izplatīšanās. Vācijas grāmatnīcās pašu izdotas grāmatas netiek ņemtas. Ja mums kāds atsūta manuskriptu, vienā gadījumā no desmit sakām: „Jā, tur ir kaut kas tāds, ar ko var strādāt.” Katru dienu mums tiek iesūtīta darbu lavīna, ko pamatīgi sijājam. Ja nolemjam ar autoru sadarboties, darbs ir ļoti liels. Noslēdzam līgumu:

nevis viņš mums maksā par izdošanu, bet mēs viņam. Paņemam licenci, ka viņš mums uz noteiktiem gadiem nodod izdošanas tiesības, apņemam piedalīties reklāmā, saskaņot labojumus, strādāt ar redaktori, darbu pilnveidot. Samaksājam avansu, pēc tam katru pusgadu maksājam par pārdoto un darām visu, lai cilvēki par šo grāmatu uzzinātu, lai tā nonāktu bibliotēkās.

Ja grāmata nākusi no profesionālas izdevniecības, neatkarīgi no žanra tā ir zināma kvalitātes garantija. Jūs varēsiet saņemt valodu, kādā tā uzrakstīta, teikumi neveidos nesaprotamas vai pretējas nozīmes, teksts būs izvērtēts, un to būs paveikuši profesionāļi. Bet, ja grāmata ir paša izdota, uzdevini to radīem un draugiem, un viss. Juceklis sākas tāpēc, ka nevar saprast, kura ir pašu, bet kura – profesionāļu izdota.

Zvaigznes vārds no tāda izdevuma nebūtu nošķirams. Mēs ļoti daudz piedāvājumu noraidām, jo saprotam, ka daudzi grib tieši mūsu vārdu kā garantiju, ka ir iziets siets un teksts ir uzpučēts. Cits grib, lai viņa grāmata pārdodam. Piemēram, izplatīšanai tika piedāvāta bērnu grāmata, kurā valodas kļūdas ir ik uz soļa. Lasīt un saprast jau var, bet nevaram atļauties šādu grāmatu izplatīt. Orientēties jucekli ir grūti. Mēs latīņu joprojām turam augstu. Arī mēs varam kļūdīties un kaut ko nepamanīt, taču mūsu darbinieki ir profesionāļi. Pieņem, ka, dzīvei kļūstot aizvien grūtāka, arī es teikšu: pienācis brīdis grāmatas drukāt par naudu. Tas ir pilnīgi legāls bizness.”

MĀČĪBU GRĀMATAS SAGATAVO PAŠI

„2023. bija izdevniecības 30. gads, kurā izdoti 486 jauni nosaukumi. Izsludinām konkursus un vērtēšanā iesaistām jau zināmus rakstniekus, pēc viņiem sijājam vēl. Tas ir liels apjoms. Zvaigzne ir un paliek izglītības izdevniecība. Ja mūsu mācību grāmatu redaktori sākuši rediģēt romānus, tās ir visu juku un reformu sekas. Nebija nekādas skaidrības, vai mācību grāmatas vispār vēl būs vajadzīgas vai visi materiāli būs digitāli. Mums ir dažādu nozaru redaktori: biologi, ķīmiķi, fiziķi, matemātiķi. Viņi kļuvuši par labiem valodas speciālistiem un rediģē arī citas grāmatas: pašpalīdzības izdevumus, enciklopēdijas.

Ļoti bieži grāmatas iniciējam mēs, meklējam autorus, pierunājam. Sevišķi mācību grāmatām. Ja kāds domā, ka kaut kas tiek atstāts no izglītības un zinātnes

ministrijas, tā ļoti sen vairs nav. 90. gadu sākums bija pēdējais laiks, kad kaut kas tika sagatavots ministrijā. Visu organizējam paši: sekojam līdzi, kas ir izglītības standartos, meklējam autorus, kuri veido savas programmas, un mūsu redaktori ir galvenie autori. Pamatskolai visas mācību grāmatas ir jaunas. Nupat iznāca jauna *Latviešu valoda 7. klasei* ar digitālu saturu. Mums ir vietne *Mācīsim.lv*, kurā visas grāmatas ir digitālas un vēl ar interaktīvu saturu.”

STANDARTI UN PAŠCENZŪRA

„Zvaigznei ir diezgan daudz Eiropā apbalvotu mācību grāmatu, ir nominēta ģeogrāfijas, bioloģijas grāmata. Citreiz gandrīz, gandrīz esam uzvarējuši, bet kaut kā pietrūkst. Parasti tas, kas jāuzlabo, ir iekļaujošās lietas. Jaunajā latviešu valodas grāmatā ir attēls, kurā ir melnādaina sieviete, – tas jau ir pēc jaunā standarta. Ja būs cilvēks ratīņkrēslā, pavisam labi.

nālietu! Grāmata jau ilgi bija apritē, kad pēkšņi kāds to bija ieraudzījis. Redaktore bija gatava triecienu ņemt uz sevi. Grāmata izdota visā pasaulē, izdevēji man rakstīja atbalsta vēstules, ka tā nav narkotiku propaganda. Tas beidzās ne ar ko.

Tad kolēģiem *Pētergailei* sākas trācis ar grāmatu *Tur lejā*. Lie-lajās mesēs Frankfurtē un citur esmu redzējis daudz trakākus izdevumus, un šis nu noteikti nav nekas tāds, par ko uzbrukt izdevējam. Bet to uzreiz izman-toja politiski, sociālie mediji bija pilni ar ķengām, drausmīgiem komentāriem, draudiem. Insultu dabūt bija pilnīgi vienkārši! Ja tā būtu mūsu grāmata, es varbūt iespējamo reakciju būtu ņēmusi vērā.

Saviem lielajiem bērniem esmu rādījis ļoti jēstras grāmatas, un viņi saka: „Tur nav nekā tāda, ko mazie internetā neredz, tikai tas ir izskaidrots.” Svarīgi, kā tu lasi un kas tu esi par paaudzi.

„Ja grāmata nākusi no izdevniecības, neatkarīgi no žanra tā ir zināma kvalitātes garantija. Juceklis sākas tāpēc, ka nevar saprast, kura ir pašu, bet kura – profesionāļu izdota grāmata.”

Ir jauni standarti, un mūsu speciālistiem jāizprot, kas vajadzīgs, lai Eiropas konkursos mēs pieņemtu: jābūt pārstrāvētam visām rasēm, jābūt plašam pasaules atspoguļojumam, jāskatās, lai attēlā nav tā, ka vecitēvs sēž ar aviāzi, bet vecmāmiņa slauka grīdu. Viss jāievēro, jāpamana. Mūsdienu tekstos grāmatas varonis reizēm runā tik briesmīgas lietas! Jāatceras, ka esam izglītības izdevniecība. Man saka: „Jā, bet tas ir varonis, kurš tā runā, nevis mēs.” Pasaule tagad ir daudzšķautņaina un atrodas ļoti jutīgā, pat agresīvā situācijā. Redaktoram par to jādomā.”

KĀ POLITISKS IEROCIS

„Grāmatas par seksuālo audzināšanu pēdējā laikā izsaukušas polemiku. Mums jādomā, kādu reakciju kādā sabiedrības daļā tās radīs, kā teksti var tikt izmantoti politiskos nolūkos. Kādreiz izdevām grāmatu *Ko bērni jautā*. Tā ir pasaulē pazīstama, daudz izdota grāmata, kā vecākiem reaģēt atbilstoši bērnu vecuma posmam. Runājot par narkotikām, bija frāze: „Runājiet ar savu bērnu mierīgi! No pirmajām reizēm atkarība nerodas.” Man nakts murgos nevarēja ienākt prātā, ka par to mums ierosinās krimi-

Mums kā izdevējiem, protams, jāredz cēloņsakarības un jāparedz, kam jābūt gataviem, šādu grāmatu izdodot.”

KĀ SAOZĪVOT AR E-GRĀMATĀM?

„Zvaigzne bija pirmā izdevniecība Latvijā, kas 2008. gadā izdeva elektronisko grāmatu. Gandrīz viss, ko izdodam, ir lasāms elektroniski. Arī audiogrāmatas attīstās, un tuvā nākotnē visas izdotās grāmatas varētu būt labā kvalitātē arī klausīšams. Latviešu valodā tā vēl nav.

Visvairāk e-grāmatas tiek lasītas telefonos un datoros. Grūti prognozēt, kā viss attīstīsies. Jau 2015. gadā Čikāgā izdevēju forumā ar ovācijām tika sveikts paziņojums, ka notikusi lasītāju paradumu maiņa un atkal palielinās pieprasījums pēc fiziskajām grāmatām. Man patika skaidrojums, ka tie, kuri visu dienu pavada elektroniskajā vidē, vēlas no tās iziet. Es elektroniski lasu darba vajadzībām un tikai tad, ja esmu ceļā. Parasto grāmatu apdraud nevis e-grāmata, bet mūsu pašu attieksme un politika.

Iveta Grīniņa,
Kuldīgas galvenās bibliotēkas pakalpojumu nodaļas vadītāja
Bibliotēkas arhīva foto

Avots: Kurzemnieks

Datums: 08-03-2024

«Esmu cilvēks, kas ir atkarīgs no grāmatām»

Agrita Blumberga

Februāra noslēgumā 80 gadu jubileju svinēja ilggadējā Talsu Galvenās bibliotēkas bibliogrāfe Silvija Skromule, kuras ražīgais darba mūžs pagājis, vācot un apkopojot Talsu novada vēsturi, ikdienu un notikumus. Šobrīd Silvija ir pelnītā atpūtā, bet 26. februārī vēlreiz iegriezās bibliotēkā, lai kopā ar bijušajiem darba biedriem un līdzgājējiem «Mazpilsētas stāstnīcā» atskatītos uz piedzīvoto.

Tālajā 1964. gadā Silvija aizsāka darbu gaitas Laidzes bibliotēkā, vēlāk — Talsu Bērnu bibliotēkā, bet 1971. gada nogalē sāka strādāt Talsu Galvenajā bibliotēkā. Lai gan Talsos viņa iemīlējās no pirmā acu skatiena, Silvijas dzimtā puse ir Latgale, Varaklānu puse.

«Gimenē bijām pieci — tēvs, mamma un mēs, trīs māsas. Vecāki bija zemnieki, kā jau laukos visi tajā laikā. Vāciešu armija vēl bija uz vietas, bet jau 1944. gada rudenī Latgalē ienāca krievi. Vācieši nepadevās, un notika ļoti sīvas cīņas. Vēl nebija sākušās kaujas, kad mūsu ģimene jau bija pamukusi pie radiem. Kad atgriezāmies, mūsu skaistā, nesen uzceltā māja bija līdz pamatiem nodedzināta. Govis nevarēja ne piesiet, ne atstāt, jo visur bija bumbu bedres un grāvji, mums vajadzēja nepārtraukti stāvēt govīm klāt. Tad radi atveda savu pirtiņu, un tā mēs tur nodzīvojām 15 gadus — mums nebija ne elektrības, ne ūdens. Bija luktuŗi, petroleju nopirkt varēja pilsētā, bet elektrību ievilkā, kad gāju 9. klasē. Tajos laikos elektrības

«Grāmatas nēlasu šad tad, tā man ir svēta lieta, lasu pamatīgi no vāka līdz vākam, reizēm pat izdaru piezīmes vai izrakstu citātus,» savos lasīšanas paradumos ieskatīties ļauj Silvija Skromule.

Edgara Lāča foto

ievilkšana nebija dārga, kolhozniekiem vilka burtiski par velti, bet bija briesmīgas rindas, bija jāgaida gadiem,» atmiņās dalījās kundze.

«Ļoti liela nozīme ir labam skolotājam»

Skolas gadus Silvija aizvadīja Varaklānu pamatskolā — lai gan skolā viņai patika, pirmie gadi bijuši grūti. «Nebiju skolai gatava. Nemācēju ne lasīt, ne rakstīt un nepazīnu arī burtus. Lasīt un rakstīt iemācījies ātri, bet matemātika man nepadevās. Mums bija nikna skolotāja — plēsa aiz ausīm, kļiedza... Pēc trim gadiem mainījās skolotāja, un burtiski dažu mēnešu laikā visu apguvu, visu sapratu un zināju. Ļoti liela nozīme ir labam skolotājam. Skolotājs kā personība

ir noteicošais, lai bērns iemīlētu konkrēto priekšmetu. Pamatskolā bija tikai septiņas klases, pēc tam gāju uz vidusskolu. Ļoti centos, citreiz sēdēju līdz naktij, bet man ar eksaktajiem priekšmetiem gāja grūti. Ja man padotos eksaktie priekšmeti, būtu gājusi mācīties par ārstu vai arhitektu, bet man bija bail no fizikas, ķīmijas un ģeometrijas,» skaidroja Silvija.

Kultūras deva visai dzīvei

Vienu brīdi viņa nākotni plānoja saistīt ar Bulduru dārzkopības tehnikumu, bet galu galā uzvarēja mīlestība pret grāmatām. Silvija iestājusies Rīgas Kultūras un Izglītības darbinieku tehnikumā, un tehnikuma laikā izgājusi praksi Valmieras bibliotēkā un Talsu rajona bibliotēkā.

«Dīvos gados, ko pavadīju Rīgā, uzņēmu tik daudz kultūras, cik pēc tam visā mūžā vairs neuzņēmu. Tehnikuma laikā divas reizes bija jāiet lielās prakses — Latgales meitenes sūtīja uz Kurzemi un Vidzemi,» atklāja kundze. Pavasarī atbraucot uz Talsiem, viņa ieraudzījusi Talsu pilskalnu, ezerus un uzreiz iemīlējusies šajā pilsētā.

Pēc tehnikuma beigšanas Silvija divus gadus nostrādāja Laidzes ciema bibliotēkā. Vienā galā bijusi bibliotēka, bet otrā — tautas nams un pašdarbnieki, līdz ar to par garlaicību sūdzēties nevarēja. Līdz galam viņa šai vietai vēl nebija paspējusi iedzīvoties, kad sekoja aicinājums pāriet uz Talsu Bērnu bibliotēku. Pēc pieciem gadiem, kas pavadīti, strādājot ar bērnu auditoriju, viņa bija sevi izmēlusi, un drīz vien radās izdevība nokļūt Talsu rajona bibliotēkā.

Literārās tiesas — pasākums ar odziņu

«Man gribējās strādāt ar pieaugušo auditoriju. Kopš laika, kad pirmoreiz biju praksē, bibliotēka bija izaugusi un ar saviem mazajiem līdzekļiem ļoti labi prata saimniekot. Es ļoti gribētu, lai vēl kādreiz atdzimtu literārās tiesas, — tas bija kā teātris, kā īsta tiesa. Tika izvēlēta kāda grāmata, pēc tam ar to iepazīs lielāka cilvēku auditorija, un tad mēs meklējām tiesas sastāvu — advokātu, tiesnesi, prokuroru, tēlu, ko tiesās... Tajā laikā pilsētas redzamākie cilvēki labprāt pieteicās un gribēja šajās tiesās piedalīties. Tas bija dzīvs pasākums, nevis referāts, ko visi sajustinguši klausās. Bija arī jautājumu, atbilde vakari, Dzejas dienas Rakstnieku savienība atsūtīja veselu brigādi, cilvēkiem bija iespēja tikties ar dzejniekiem, rakst-

niekiem, arī mēs paši aicinājām ievērojamus cilvēkus... Kad sākas centralizācija un bibliotēka sazarojās kā koks ar daudziem zariem, sāku strādāt novadpētniecības nodaļā. Īpaši sākām strādāt ar mūsu novadniekiem, ar mūsu novada rakstniekiem, dzejniekiem, māksliniekiem, rīkojām viņiem pasākumus, svinējām jubilejas...»

Urķēties un rakties līdz saknēm

Ilggadējā Talsu Galvenās bibliotēkas bibliotēkārē un bibliogrāfē darba mūžā publicējusi rakstus par novada ievērojamām personībām un apkopojusi materiālus par ievērojamajiem novadniekiem. 1998. gadā izdota monogrāfija «Talsu novada literāti: 20. — 90. gadā». Ar šo darbu Silvija 2000. gadā saņēma pirmo Aleksandra Pelēča literāro prēmiju. Pie nozīmīgākajiem devumiem pieskaitāms apjomīgs pētījums «Aizgāja kurzemnieks pasaulē tālu», kas stāsta par 19. Talsu novada literatūras un mākslas cilvēkiem, kuri kara negāciju iespēdā un laikmetu griežos pametuši dzimteni, tajā pašā laikā sirdi un darbos visu mūžu palikdami uzticīgi Latvijai un Kurzemei.

«Man patīk sastādītāja un meklētāja darbs, man patīk urķēties, rakties līdz saknēm, visu noskaidrot un saprast. Vairāk nekā 50 gadus esmu nostrādājusi bibliotēkā. Esmu cilvēks, kas ir atkarīgs no grāmatām. Ja man beidzas lasāmviela, jau laicīgi sagādāju nākamo. Grāmatas nēlasu šad tad, tā man ir svēta lieta, lasu pamatīgi no vāka līdz vākam, reizēm pat izdaru piezīmes vai izrakstu citātus,» ar vienu no savām kaislībām un valaspriekiem iepazīstina ilggadējā bibliotēkas darbiniece. ■

Avots: Talsu Vēstis

Datums: 05-03-2024

Atver Sēklu bibliotēku un izsludina konkursu

Gulbenes novada bibliotēka aicina lasītājus savā starpā mainīties ar paša ievāktajām puķu un dārzeņu sēklām, atverot 2.stāva abonementā vēl vienu bibliotēku – Sēklu bibliotēku.

“Vis ir ļoti vienkārši: atnesiet paša ievāktas dārzeņu vai puķu sēklas uz bibliotēku, ielieciet tās speciāli sagatavotā aploksnē, pievienojot informāciju par augu, piemēram, no kuras puses atceļojušas sēklas, kad tās jāsēj, kad gaidāma raža vai ziedi, kā arī uzrakstot citas nozīmīgas noderīgas, kas varētu noderēt jaunajam sēklu saimniekam. Pēc tam aicinām mainīties – pretī var paņemt tikpat aplokšņu, cik skapīti ielīki,” rakstīts bibliotēkas interneta vietnē.

Tiek arī piebilsts, ka bibliotēka nevar garantēt to, kas izaugs un vai vispār kaut kas izdīgs – ar to jāreķinās ikvienam, kas mēģina saviem spēkiem kaut ko izaudzēt. Turklāt visiem, kas izmantos Sēklu bibliotēku, jābūt gataviem arī dažam labam pārsteigumam. Tomēr bibliotēka paļaujas uz saviem lasītājiem, kas spēs kritiski novērtēt

FOTO: NO GULBENES NOVADA BIBLIOTĒKAS ARHĪVA

sēklu atbilstību un to dīgspēju, pirms to ielikt bibliotēkas skapīti.

Savukārt savā "Facebook.com" profilā Gulbenes novada bibliotēka ir izsludinājusi konkursu, kura uzvarētājs balvā saņems kādu noderīgu rīku dārza darbiem. Konkursa dalībniekiem jāatbild

uz trīs jautājumiem un pareizās atbildes jāiesniedz bibliotēkas profilā "Facebook.com" vai jānosūta uz tālruni 26180697. Uzvarētājs tiks izlozēts 14.martā. Jautājumi ir šādi: 1. Latvijā ir zināmi ap 163 šī dārzeņa nosaukumi, piemēram, ķēpulis, bullītis, čācis. Kas ir šis

dārzenis? 2. Senatnē ķīnieši šos dārzenus ārstniecisko īpašību dēļ dēvēja par "puķa zobiem". Kas tie ir? 3. Dārzeni, kurus dažkārt sauc arī par šķīvja ķirbjiem. Kas tie ir?

— Pārsla Konrāde

Avots: Dzirkstele

Datums: 08-03-2024

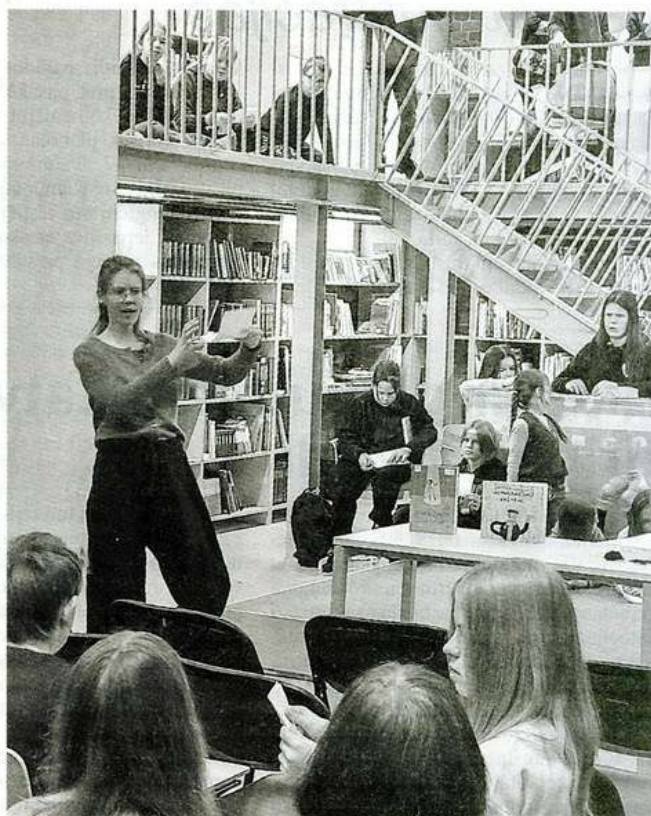
Alojā saruna ar ilustratoru un bērnu grāmatu autori Rebeku Lukošus

Ar Alojā Ausekļa vidusskolas 4.–6. klašu skolēniem tikās māksliniece un grāmatas *Nepaklausīgais vectēvs* autore Rebeka Lukošus, kura studējusi glezniecību Latvijas Mākslas akadēmijā. Viņas pirmā ilustrētā grāmata *Iedomīgā radniecība* izdota izdevniecībā *Liels un mazs* 100 dzejoļu izlasē bērniem *BIKIBUKS* kā 66. sērijas darbs. Šai ilustrētajai grāmatai sekoja Kārļa Vērdiņa poēma *Dilles tante*. Ilustrācijas viņa vislabprātāk zīmē ar krītiņiem.

Māksliniece pastāstīja par bilžu grāmatu, kurai ar redaktore un literārās konsultantes roku pārtapt tekstā palīdzējusi dzejniece Inese Zandere. R. Lukošus *Nepaklausīgo vectēvu* veltīja savam vectēvam Antonam, kurš bija grāmatas galvenā varoņa prototips.

Lasīšanas veicināšanas programmā *Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2022* no grāmatu kolekcijas vecuma kategorijai 5+ tieši R. Lukošus darbs *Nepaklausīgais vectēvs* lasīšanas ekspertu vērtējumā ieguva 1. vietu. Tikšanās reizē Alojā klātesošajiem kategorijā 11+ bija tā vienreizējā iespēja no pašas autore dzirdēt stāstu par šīs grāmatas ideju un tapšanu. Tās notikumi norisinās vienas dienas laikā, un tā ir

Māksliniece un bērnu grāmatu autore Rebeka Lukošus, tiekoties ar skolēniem Alojā

svarīga grāmatas varoņa dzīvē, jo tā viņa 80. dzimšanas diena.

Tikšanās noslēgumā māksliniece uzaicināja klātesošos nedaudz radoši padarboties, izveidojot kaut ko līdzīgu *BIKIBUKS* grāmatiņai ar ilustratīvu stāstiņu par sa-

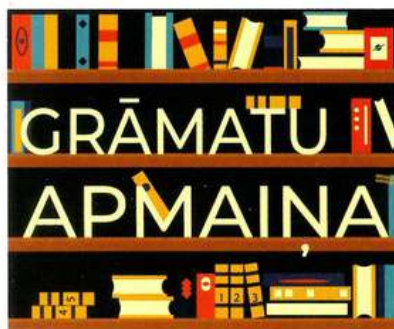
viem vecvecākiem.

Saruna ar R. Lukošus noritēja ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu Alojā pilsētas bibliotēkas projektā *Lasīprieks vieno.*

Sarmīte FRĪDENFELDE,
Alojas pilsētas bibliotēkas vadītāja

Avots: Auseklis

Datums: 06-03-2024

Labas ziņas grāmatu draugiem! Ādažu un Carnikavas bibliotēkas uzsāk piedāvāt grāmatu apmaiņas pakalpojumu. Ko tas nozīmē? Ja esi izņēmis grāmatu Ādažos, bet ērtāk to nodot Carnikavā, tagad tas ir iespējams. Tāpat, ja grā-

Ādažu un Carnikavas bibliotēkas uzsāk grāmatu apmaiņas pakalpojumu

mata izņemta Carnikavā, to var nodot Ādažos.

Ja Carnikavā vēlies nodot grāmatu ārpus bibliotēkas darba laika, izmanto bibliomātu! Darba laikā bibliotēkas darbinieces izņems grāmatu un parūpēsies par tās nogādāšanu uz isto bibliotēku.

Grāmatas aicinām nodot no pirmdienas līdz ceturtdienai. Jautājumu vai neskaidrību gadījumā aicinām sazināties ar Ādažu un Carnikavas bibliotēkām.

Jāuzsver, ka iedzīvotājiem ir iespēja pasūtīt arī grāmatu novada ietvaros. Piemēram, ja jūs interesējošā grāmata nav Carnikavas, bet ir Ādažu bibliotēkā (vai otrādi), aicinām sazināties ar bibliotēku ar lūgumu atlikt grāmatu, ko šoferis nogādās Carnikavā. Otra iespēja, kas pēc būtības neatšķiras, ir starpbibliotēku abonementa pakalpojums – vienā bibliotēkā neesošu grāmatu var pasūtīt no otras bibliotēkas.

Ilze Ezermale, Jānis Pārums

Avots: Ādažu Vēstis

Datums: februāris, 2024

Zelta graudi, alfa un omega

ANTRA LĀCE

No pagasta bibliotēkas līdz citizen science

Zinātniskais darbs, ko veic plašās sabiedrības pārstāvji, bieži sadarbojoties ar profesionāliem zinātniekiem un zinātniskām institūcijām vai to vadībā, — tā Oksfordas angļu valodas vārdnīca definē amatierzinātnes (*citizen science*) jēdzienu. Eiropas Komisija skaidrojuši: iedzīvotāji var piedalīties šajā pētniecības procesā dažādos veidos — kā novērotāji, kā finansētāji, viņi var analizēt datus vai paši tos ražot.

Par iesaistīšanos šajā procesā runājam ar Valmieras bibliotēkas vecāko bibliotekāri, novadpētniecības darba ekspertu AGITU LAPSU. Novadpētniecība kļuvusi par būtisku bibliotēku darbības virzieniem. Kā viena no pamatfunkcijām formulēta — pēlīt vēsturi pagastā un novadā, kurā grāmatu krātuve atrodas. Agita pamato: bibliotēkās strādā tuvu iedzīvotājiem, uzrunā kopienu, atrod zinātniskus, uzklauš viņus un izmanto resursus, lai cilvēku atmiņas saglabātu, digitalizētu un padarītu pieejamas. Kādreiz var padomāt: bibliotēkām jāklūst par vēsturnieku, *muzejnieku*? Agita skaidro: muzeju zinā paliek pētniecība, mēs ne tik daudz pētām, cik apzinām materiālu, ko pētnieki varētu izmantot, padarām to pieejamu, mūsdienu tehnoloģijas ļauj neturēt pie oriģināla, ierakstām un digitalizējam, atdodam materiālus īpašniekam.

Agitas *alfa* un *omega* pašlaik, gada sākumā, ir jaunā cēliena plāni procesā, kurā saplūst Latvijas Nacionālās bibliotēkas un partnerorganizāciju veidotais digitālais saturs, un publiskās bibliotēkas, tostarp Valmierā un novadā, piedalās šī satura veidošanā.

Latvijas Nacionālā bibliotēka digitalizē milzīgu apjomu resursus, veido kolekcijas, dažādas platformas, piemēram, «Zudusi Latvija», periodika.lv. Publiskās bibliotēkas šajā procesā ir nozīmīgs spēlētājs un to loma nacionālā digitālā mantojuma veidošanā tikai pieaug. Kuldiģas, Gulbenes, Saldus un citas bibliotēkas jau sākusās

pievienot savu saturu LNB platformās, to plašāk sāks darīt arī Valmieras bibliotēka. Nepieciešamas apmācības, lai bibliotekāri paši varētu pievienot materiālus, tiks veidota Valmieras novada kolekcija.

Daudz kas no Agitas un viņas kolēģu apkopotā jau ilgāku laiku ir pieejams mūsu bibliotēkas mājas lapā — *biblioteka.valmiera.lv/novadpētnieciba*. Piemēram, vēl joprojām var iepazīties ar novadnieku cilvēkstāstiem par dāvinājumiem Tautas grāmatu plauktam LNB, atmiņām par 43. celtniecības pārvaldi, Baltijas ceļa norisēm Ķorņos vai Jeru pagasta spīganu stāstiem. Iepriekšējā novadpētniecības vietnē tika izveidota jau pirms daudziem gadiem, 2023. gadā saturs pārvietots uz jauno VIB tīmekļa vietni un turpinās resursu papildināšanu.

Agita skaidro: LNB veido nacionāla mēroga digitālo resursu krātuvu un dod iespēju katrai bibliotēkai iesaistīties šī krājuma veidošanā. Mēs sāksim ar fo-

stāstnieku kopu, un kopienas ļaudis būs atsaucīgi. Tā nonāks līdz Mildas Laubertes dienasgrāmatai, ko viņa rakstījusi uz dēla zīmēšanas burtiņas lepām izsūtījuma ceļā uz Sibīriju 1949. gada martā un aprīlī. Tas bijis vērtīgs ieguvums, jo notikumi fiksēti tūdaļ, navis pēc atmiņas. Šobrīd rakstītais pieejams Latviešu folkloras krātuves digitālajā arhīvā *autobiografijas.lv*. Par to jāpateicas arī Mildas Laubertes mazmeitai Sandrai Ipiķu pagastā.

Tas ir vēl viens aspekts bibliotekāru risībai novadpētniecības lauciņā — tā cilvēks stiprina kopienas apziņu, interesi par savas un kaimiņu dzimtas vēsturi.

Kā izvērtēt, kur cilvēku atmiņas tiešām ir zelta graudi un kur tikai pačalošana, cik daudz ticēt versijām par kolhozu laika pirmindniekiem un darba uzvarām, kas atspoguļotas, piemēram, tā sauktajās kolhozu avīzēs? Agita uzticeties vispirms pašas zināšanām vēstures un folkloras lauciņos, dažkārt palīdzot arī intūcija.

Tiešsaistes komunikācijas un datu uzkrāšanas rīku straujā attīstība devusi jaunu iespēju amatierzinātnēi

to grāfiņām — pārskatīsim savu digitalizēto fotogrāfiju krājumus un izvēlēsimies lokāli nozīmīgus materiālus, kurus iekļaut nacionālajā krājumā. Fotogrāfijas visvairāk uzrunā interesentus un satur vizuālu informāciju par novadu un cilvēkiem.

Stāsts un bilde

Kādā formā bibliotēkas dārgumus nonāk šīs vērtības? Zelta graudus taču var atrast arī avotos, kuros pamatā ir vēsts par sensenu pagātni, teiksim, dzimtbūšanas laikiem. Agita atzīst: man vērtīgs šķiet stāsts ar foto, bet ne vienmēr tas ir iespējams, par senākiem notikumiem stāsta rokkrasti, cilvēku dienasgrāmatas. Mākslinieces Daces Liepas iniciētajā projektā pērn Ramatas un Ipiķu pagastos Agita aicināta vadīt stāstīšanas gaitu, uzrunāta arī Mazsalacas

Tēmu, kurām šajā būdībā interesantajā procesā pieskarties, ir bezgala daudz, un tās bieži vien skar arī netālu pagātni. Valmieriešiem vēl svaigā atmiņā bibliotēkas organizētās apkaimeju ļaužu tikšanās, diskotēku un kinoamatieru studijas «Kristīns» stāsti, bet tikpat interesanti varētu būt pieskarties šķietami triviālām tēmām no 60.-70. gadu sadzīves (te, piemēram, jautājums *atceries savus pirmos džinsus?* neliktos divains).

Ir, kas stāsta!

Pagājušā gadā Valmieras bibliotēka piedalījās starptautiskā LIVND pilotprojektā, arī apzināja vārdu un uzvārdu stāstus novadā. Šajā gadā tiks pievērsta uzmanība vietvārdiem. Kā atzīst zinātnieki — katrā nākamā paaudzē nāk ar saviem vietvārdiem, kurus iepriekšējā pat var nezināt.

Agita: «Piedalīsies visas novada bibliotēkas, apzinās un fiksēs vietvārdus. Vārds un stāsts: vai zināms, kā tas radies, kāpēc, kad. Viens no mērķiem ir savest kopā vecāko paaudzi ar jauniešiem. Seniori pārzina teritoriju un vietvārdus, savukārt jaunieši uzklauš viņu stāstus un arī fiksē konkrēto vietu koordinātas GPS.»

Vietvārdu vākšana ir cieši saistīta ar Valmieras bibliotēkas dalību amatierzinātnes jeb sabiedriskās zinātnes projektā *European Citizen Science*. Amatierzinātnē ir atvērtās zinātnes aspekts, kas ataino iedzīvotāju iespēju dažādos veidos piedalīties zinātniskās pētniecības procesā. Pierakstīt savas apkaimes vietvārdus, ievadīt datus digitālajā platformā *vietvardi.lv* un sarunāties ar vietējiem iedzīvotājiem, lai noskaidrotu katra vietvārda izcelšanos — tas ir gan lielisks veids, kā veicināt piederības sajūtu kopienai, gan veids, kā savākt lielu datu apjomu, ko vēlāk var izmantot pētniecībai. Valmieras bibliotēka projektā uzņēmusies plašāku sabiedrību iepazīstināt ar amatierzinātni un mudināt izprast, kā mēs ikviens varam dot labumu zinātnes attīstībai. Arī stāsti, kas tiek piefiksēti, filmēti vai pierakstīti — tā ir informācija, kas pētniecībai ir vērtīga. *European Citizen Science* projekta noslēgumā sadarbībā ar LU LFMI Latviešu folkloras krātuvē septembrī esam ielāgojuši Ādama lasījumus Ramatā. Aicināsim interesentus uz dienasgrāmatu un biog-

rāfiju fragmentu lasījumiem, iepazīsimies ar ramatieša Ādama Pūrmala un Emīla Pudeļa dienasgrāmatām.

Agita aizraujas, stāstot par pērn LIVND projektā organizētajiem stāstu pasākumiem, kas bijuši kupli apmeklēti — Rūjienā, Valmierā, Burtniekos, Mazsalacā un Sēdā. Tur uzvārdu maiņas un dzimtu robežas, sulīgi izteicieni mijas ar drausmiem notikumiem un stāstiem par slaveniem vietējās izcelsmes māksliniekiem, kas aizraušī skatītājus plašajā pasaulē. Īpaši ir vēstījumi par likteņiem Sibīrijā un trimdā, un šie stāsti, saglabāti cauri gadu desmitiem, tagad atgriezušies dzimtās. Mums ir cilvēki, kas stāsta, un arī ļaudis, kas dalās ar savas dzimtas rakstīto vēsturi, Agita vērtē. Un pēlītes pamirdzot pat negaidīti. Izrādījies, ka kādreizējā «Ziemeļu» kolhoza avīzēti ilustrācijas zīmējis tolaik populārais karikatūrists Gunārs Bērziņš, izdevumu «Dikletis» veidojis Edgars Luste, bet pasaulē pazīstama *cirka* māksliniece Bruno Berga vecāki savulaik dzīvojuši ģimes dzimnāvās Valmieras pievārtē.

Ir tik daudz cilvēku, kas piekrituši dalīties ar saviem stāstiem, un jāpagūst viņus uzklaušīt, dzirdēto pierakstīt. Arī tas būs mūsu 2024. gada uzdevums, saka Agita. Šī amatierzinātnē Latvijā būs uz palikšanu, bet zelta graudi vēl jāmeklē.

ALĪNAS PŪCES foto

Avots: Liesma

Datums: 28-02-2024

Iznācis Ingridas Tāraudas dzejoļu-haiku krājums – pastkaršu kolekcija «Drupanenis»

Dzejoļu-haiku krājums – pastkaršu kolekcija "Drupanenis" ir Ingridas Tāraudas sestā grāmata.

Grāmata ir arī Latgalei veltīts suvenīrizdevums, ko veido spirālvaida iesējumā apvienotas 48 pastkartes, – vienā pusē dzejolis latgaliski un neliela dekoratīva ilustrācija, otrā pusē – tas pats dzejolis latviski, uzzīmēta Latgales karte ar nozīmīgākajām reģiona pilsētām, ir vieta pastmarkai un līnijas tekstam.

Inga Kalva-Miņina

Sestdien, 3. februārī, Rēzeknes Centrālajā bibliotēkā grāmatas atvēršanas svētkus piedzīvoja latgaliešu dzejnieces Ingridas Tāraudas dzejoļu-haiku krājums – pastkaršu kolekcija "Drupanenis" (latviski "Drupačiņas"). Pasākums bija neparasts ar to, ka tā apmeklētāji un organizatori satikās klātienē, bet autore, dzīvojot Irījā, pieslēdzās ar "Zoom" palīdzību. Pateicoties mūsdienu tehnoloģijām, attālums nebija šķērslis, un grāmatas prezentācijas svētki varēja notikt arī šādā formātā – klātienē-tiesāistē.

Ingridas dzimtā puse ir Rēzeknes novada Dricānu pagasts, absolvējusi Dricānu vidusskolu, Daugavpils Pedagoģisko universitāti un Rēzeknes Augstskolu, strādājusi par latviešu valodas skolotāju Vecstružānu pamatskolā un Tiskādu vidusskolā, Tiskādu bērnu mācā – par audzinātāju, bijusi skolotāja Ojāra Vācieša Gaujienas vidusskolā un Ogres 1. vidusskolā. Jau vairākus gadus autore dzīvo Irījā, ir Latvijas Rakstnieku savienības un Irījas Rakstnieku savienības biedre, latviešu autoru Irījā klubīņa «Baltie vārti» dibinātāja un vadītāja, šobrīd vada pašas izveidoto diasporas latviešu valodas un kultūras pamatskolu «Kāpnītes».

Dzejnieces pirmā lielākā publikācija ir atrodama latgaliešu jaunās paaudzes dzejnieku kopkrājumā «Pagrauda» (1999). «Drupanenis» ir Ingridas sestā grāmata, pirms tam izdotas «Vīgla byuSonys ironēja» (2000), «Izdadzynuota sirds» (2001), «Boltais šokolāde/ Baltā šokolāde» (2012), «Bisers zam kuojā/ Pērlītes zem kājām» (2017) un «Pajautys» (2019). Latgaliešu kultūras gada balvai «Boņuks 2019» tikusi nominēta četras reizes.

Latgaliešu dzejnieces Ingridas Tāraudas bilingvālo dzejoļu krājumu «Drupanenis» izdevusi biedrība «Atvērtās krātuves». Grāmata ir arī Latgalei veltīts suvenīrizdevums, ko veido spirālvaida iesējumā apvienotas 48 pastkartes, kurām vienā pusē ir dzejolis latgaliski un neliela dekoratīva ilustrācija, savukārt otrā pusē – tas pats dzejolis latviski, uzzīmēta Latgales karte ar nozīmīgākajām reģiona pilsētām, ir vieta pastmarkai un līnijas tekstam. Brīnišķīgs veids, kā sirsnīgu sveicienu no Latgales ar iepatikušos haiku var nosūtīt kādam tuvam cilvēkam.

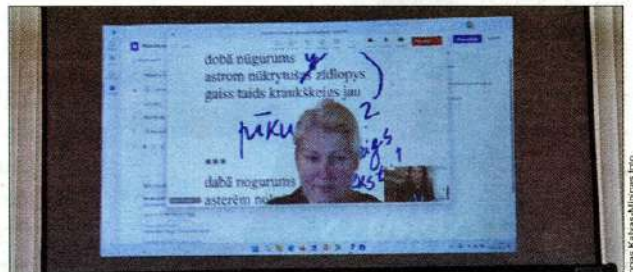
Kā pasākuma laikā atklāja biedrības «Atvērtās krātuves» vadītāja Ilma Elsberga, kas ir grāmatas «Drupanenis» izdevēja, tad šī krājuma ceļš līdz lasītājiem bijis diezgan

ilgs, mēklējot finansējumu, lai varētu izdot grāmatu. Šī ir jau otrā Ingridas grāmata, ko izdevusi biedrība «Atvērtās krātuves» (pirmā bija «Pajautys»).

Ilma ar Ingridu ir pazīstamas jau sen un iepazīnas, pateicoties 80. gadu vidū populārajam raidījumam vidusskolēniem «Apvārsnis», – abas meitenes cītīgi rakstīja raidījumam vēstules, tika uzaicinātas uz pasākumu, kur arī satikās klātienē, un tad jau kļuva par labām vēstulju draudzenēm. «Ingrida pastāstīja, ka ir no Dricāniem. Runājot ar savu tēti, stāstīja, ka man ir draudzene no Dricāniem, viņš atklāja, ka no turienes ir viņa brāļa sieva. Nezinu, kāpēc, bet mēs izdomājām, ka abas esam attālas radniecības. Ilgi sarakstījāmies, Ingrida bija māšuks lielais, es – māšuks mazais. Tad sākas studiju, darba un personīgā dzīve, attālinājāmies un ilgu laiku nesazinājāmies, līdz sociālajos tīklos atkal sākām komunicēt,» abu iepazīšanās stāstu atklāja Ilma.

Grāmatas atvēršanas svētkos klātesošos priecēja dziesmas Lauras Svikas un Mārcia Lipska izpildījumā, dzeju lasīja gan dzejniece, gan arī pasākuma viesi. Rēzeknes Centrālās bibliotēkas direktore Ruta Suseja atgādināja, ka šogad pusapaju jubileju – 25 gadus – svin latgaliešu jauno autoru kopkrājums «Pagrauda», kurā izlasāmi arī Ingridas Tāraudas, Valentīna Lukaševiča un Oskara Seiksta (kurš arī bija pasākumā) dzejoļi. Te jāpiebilst, ka pērn gada nogalē iznāca O. Seiksta dzejas krājums «Atisms», bet 2. februārī Krāslavā atvēršanas svētkus piedzīvoja V. Lukaševiča jaunā grāmata «Dinvydlatgoļys stuosti».

I. Tāraudas latgaliski-latviski izdotās grāmatas pastkaršu veidā «Drupanenis» izdošanu finansiāli atbalstīja Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogramma «Latviešu vēsturisko zemju attīstības programma» un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības aģentūra «Rēzeknes Kultūras un tūrisma centrs».

Pateicoties mūsdienu tehnoloģijām, dzejniece Ingrida Tārauda, dzīvojot Irījā, arī varēja piedalīties pasākumā

Par dzejas krājumu «Drupanenis» stāstīja tā izdevēja, biedrības «Atvērtās krātuves» vadītāja Ilma Elsberga (1. foto). Rēzeknes Centrālās bibliotēkas direktore Ruta Suseja (2. foto) atgādināja, ka šogad 25 gadu jubileju svin latgaliešu jauno autoru kopkrājums «Pagrauda», kurā izlasāmi arī Ingridas Tāraudas, Valentīna Lukaševiča un Oskara Seiksta dzejoļi

Klātesošie varēja ielūkoties nelielā izstādē, kas veltīta dzejniecei dailīrai

Avots: Vietējā Latgales Avīze

Datums: 09-02-2024

Interesentus gaidīs "Digitēka"

INĒSE ELSIŅA

26. februārī Madonas novada bibliotēkā tika atklāts digitālo iespēju centrs "Digitēka", kas ikvienam interesentam pieejams no šodienas, 1. marta.

"Digitēkas" mērķis ir veicināt sabiedrības interesi par digitālajām tehnoloģijām un nodrošināt ikvienam bezmaksas piekļuvi digitālajām iespējām. "Digitēka" atrodas bibliotēkas ēkas pagrabstāvā, tajā novietots apjomīgs skārienjūtīgs monitors, jaudīgs dators, Kinect, virtuālās realitātes brilles un 3D printeris. Spēles izstrādātas, sadarbojoties ar studiju "GlobalPRO".

Kovidlaika nestās pārmaiņas

Novada bibliotēkas direktore **Imelda Saulīte** atgādināja, ka šai vietā iepriekš darbojās kafeterna, bet tās darbu apturēja kovidlaika ierobežojumi: — Nāca arī ventilācijas sistēmu audits, kas uzlika liegumu, ka šajās telpās nevar notikt šāda veida darbība, ja netiek mainīta ventilācijas sistēma, kas prasītu tūkstošus. Sapratām, ka mums pašiem taču arī vajadzīgas telpas, jo mūsu darbiem un ideju papildinājumam ar esošo kļūst par šauru. Bibliotēkas iekšienē izsludinājām konkursu, kur katrs darbinieks deva savu redzējumu, kā šo telpu piepildīt. Ar lielu balsu vairākumu atbalstu guva Luras Veckalniņas ideja par digitālo iespēju centra izveidi. Tad domājām, kur tam gūt finansējumu. Divreiz sniedzām projektu konkursam "Iedvesmas bibliotēka", diemžēl atbalstu neguvām. Pagājušajā gadā, kad bibliotēkai svinējām simtgadi, novada pašvaldība mums pasniedza fantastisku dāvanu — finanšu līdzekļu karti šīs idejas īstenošanai.

Kolektīvi paveikts darbs

Turpinājumā tika izteiktas daudzas pateicības darītājiem, kas iesaistījās "Digitēkas" idejas realizēšanā: iestādes direktorei Imeldai Saulītei, novada domes priekšsēdētājam Agrim Lungevičam, būvnieku pārstāvim Rolandam Karlsonam, tehnoloģiju uzstādītājam Agrim Ankravam, spēļu "guru" — Kristīnam Kukuram, idejas autorei Laurai Veckalniņai un daudziem citiem.

— Sveiciens mūsu novada bibliotēkas 101. dzimšanas dienā, ko atzīmējam šodien, — atbildes runā vēstija **Agris Lungevičs**. — Jāvēl, lai bibliotēkas "pazeme" būtu vienīgā pazeme, no kuras negribas iziet ārā. Lai strādātu ar viedajām tehnoloģijām vajadzīgi viedī cilvēki, un mūsu bibliotēka tādi ir!

Sena kā civilizācija

To, ka moderna bibliotēka vairs nav tikai grāmatu saņemšanas vieta, bet tā ir vieta, kur gūt daudzpusīgas zināšanas arī netradicionālākā veidā, vēsturiskā skatījumā atgādināja Madonas novada pašvaldības domes priekšsēdētāja vietnieks **Zigfrīds Gora**. — Bibliotēka ir tikpat sena kā civilizācijas, kaut gadu gaitā tā ļoti mainījusies. Kādreiz bibliotēkās glabājās māla plāksnītes

"Digitēka" ir atklāta! Mīrkāts no svīnīgā pasākuma.

Madonas novada bibliotēkas direktore Imelda Saulīte (no labās) un "Digitēkas" idejas autore Laura Veckalniņa.

Uz interaktīvā monitora — viktorīna par novadniekiem.

ar līrakstiem, tad pergamenta un papirusa vīstokļi un manuskripti, vēlāk bija mīlīga izmēra grāmatas, rakstītas un zīmētas ar roku, un vēl nesen bibliotekāri nodarbojās ar diskietiem un kasetēm. Nu esam nonākuši līdz "Digitēkai". Ir liels prieks, ka Madonas novada bibliotēka dzīvo līdz laikam, ka šeit informācijas uzkrāšana, tālāk nodošana un apmaiņa attīstās un mainās, tāpat kā mainās paaudzes. Tādā veidā — ar šo rīku palīdzību — cilvēki pasauli spēs uztvert un izprast labāk, labāk spēš iekļauties procesos, kas notiek visapkārt.

"Digitēkas" iespēju detaļas

Turpinājumā bibliotēkas pārstaņve Laura Veckalniņa detalizētāk vēstīja par aizkulisēm, kā "Digitēkas" interaktīvās spēles tapa. Spēļu satura pamatā ir informācija par Madonas novadniekiem, novada ievērojamām personībām, novada dārgumiem. Tika izstrādāti desmit spēļu varianti, lai popularizētu savējos. — Šobrīd jau ir sešas izveidotas spēles, četru spēļu izstrādes process vēl priekšā, — vēstīja Laura. — Sadarbojamies ar Madonas muzeju, atlasot foto materiālus (paldies Sabīnei Mikai, Laimai Garajai), paldies fotogrāfam Agrim Veckalniņam arī par viņa dotajām bildēm, ko izmantojam

Klātesošos pasākumā izsmidzināja R. Blaumaņa veļniņi.

AGRA VECKALNIŅA foto

šīm spēlēm. Vēl četras spēles mums jāizveido, esam ieskicējuši idejas, ko īstenošim virtuālās realitātes kontekstā, un varu apsolīt, ka tas būs interesanti!

Kinētiskās viktorīnas aizrauj

Nelielas prezentācijas veidā Laura Veckalniņa nodemonstrēja jau izveidoto, proti, spēli, atpazīstot personību pēc balss ieraksta; spēli, kurā piedāvātajam attēlam nepieciešams nomainīt detaļas (matus, ūsas, brilles utml.), lai personība būtu atpazīstama. Spēli, kur jāatpazīst leģendas grāmatas attēls

un no dotajiem burtiem jāsaliek tās nosaukums.

Nu ko — Madonas novada bibliotēkā zināšanas tagad var gūt arī, pateicoties kinētiskajām viktorinām, tā radot interesi par novadpētniecību, vēsturi, literatūru, kultūru, informācijas pratību, drošību Internetā un citām svarīgām tēmām. Bibliotēkas komanda ar skatu nākotnē plāno digitālo pakalpojumu attīstību turpināt, bet šis īstenotais projekts "Iedvesmas bibliotēka" finansēts ar Madonas novada pašvaldības un Latvijas Nacionālās bibliotēkas atbalstu.

GUDRS VĀRDS

Labs izskats un laba pašsajūta iet roku rokā.

Avots: Stars

Datums: 01-03-2024

No razbainieka par grāmatu glābēju

IEVA VILMANE

Kad grāmatu izdevējs un kolekcionārs VALTERS DAKŠA Rīgas autoostā vai autobusā pērk biļeti, vienmēr prasot: "Man, lūdzu, līdz mājām — uz Saldu."

Pagājušajā piektdienā Valters bija uzaicināts uz Saldus novada bibliotēku, jo saldenieku interesē, kā pēdējos gados klāties pilsim, kurš vēl nesen klauvēja pie viņu durvīm un lūdza uzdāvināt jebkādu grāmatu. Šajā *Kurzemītē* — stāstījuma visspilgtākie fragmenti.

"Daudziem no jums esmu pateicīgs par grāmatām un to, ka dzīvojat man līdzi. Pirmais paldies ir Saldus sākumskolas bibliotēkai Birutai, kura iemācīja lasīt. Vispirms izlasīju visu skolas bibliotēkā, pēc tam pilsētas bibliotēkā. Tagad spriežu, ka man pietrūka gida, kurš izstāstītu, ko vērts lasīt."

"Mamma ar vectēvu gāja bojā ugunsgrēkā, pēc gada pakārās tēvs, tolaik man bija 15 gadu. Esmu uzaudzis starp grāmatām, pēc traģēdijas nevarēju tās nopirkt, tāpēc pārvarēju bailes un piekļāvēju pie pretējās mājas durvīm un palūdzu kādu uzdāvināt. Man pasniedza *Latvijas zeme, daba, tauta* 3. sējumu. Tajā publicētas fotogrāfijas, statistika un apraksti radīja pirmo apjautu par pirmās brīvvalsts vēsturi un sabiedrību.

Vēlāk apstaigāju vēl citas saldenieku mājas. Ar daudziem sadraudzējos, tāpēc man uzticēja dzīvesstāstus. Zīmīgs ir par saldenieci krievieti, kuras māmiņu deportēja no Pēterburgas. Izstāstījumā iepazīstināšu ar latvietēm, viņas uzdāvinājušas Jūlija Madernieka grāmatu *Raksti*, jo šuva citiem drēbes.

FOTO — IEVA VILMANE

Kad bija jāzīlē, kur dzīvot pēc izstāstījuma, krieviete izvēlējās Latviju."

"Izdzīvojis ugunsgrēkā, sapratu, ka dzīve nav paredzama, tāpēc drīkstu sevi iepriecināt. Par Saldus 2. vidusskolas skolotāju ziedotu naudu nopirku pilnu žurnāla *Atpūta* komplektu, tas radīja cita mēroga ieskatu pirmskara Latvijā, jo publicēja modi, gimeņu fotogrāfijas, jokus un literatūru. Kolekcionāri piedāvāja arī Dānijā izdotu pilnu tautasdziesmu komplektu, taču tam pietrūka naudas. Paklausīju padomam avīzes publicēt līgumu grāmatas man dāvināt, un tās sāka pienākt no Austrālijas, Kanādas, Dānijas, Zviedrijas, pēc tam no visas Latvijas. Bija laiks, kad nedēļā savācu ap tuveni piecas tonnas grāmatu. Visas plānoja izmest.

Esmu sapratis, ka var pa-

sargāt tās, kuras kādam svarīgas. Tas nozīmē, ka bērni un mazbērni jāieinteresē par to, kas viņu tuvinieku grāmatu plauktos. Bieži vien mantinieki tajos redz svešus autorus un darbus, ir vajadzīgs kāds, kurš palīdz saprast, kas viņu rokās nonācis; kāds, kurš pasaka priekšā: Raiņa kopotie raksti ir nacionāla vērtība."

"Kā kļuvi par izdevēju? Darot. Vidusskolā biju razbainieks — man sabiedriskais autobuss bija par velti, tāpēc labprātāk braucu pēc grāmatām, nevis sēdēju skolas solā. Razbainieks biju arī Latvijas Universitātē. 20. dzimšanas dienā, 9. augustā, rakstnieks Einārs Pelšs fēlsbukā publicēja uzsaukumu apgādiem — *kurš mani grib?* Man nebija pieredzes grāmatas izdošanā, toties bija no vecākiem mantota nauda.

Einārs Pelšs pārstāvēja latviešu literatūrā ietekmīgā Ulda Bērziņa dzejas skolu. Viņš ar Knutu Skujenieku deleģēja jaunus rakstniekus apgūt Padomju Savienības mazo tautu valodas, lai palīdzētu tām pretoties rusifikācijai. Pelšs iestājās slāvu filologos Burjatijā. 90. gados viņš pārstāja dzejot, bet 20 gadu vēlāk atsāka, lai izsāpētu dēla traģisko nāvi. Viņš dzejā nodibināja jaunu virzienu — Preiļu konceptuālistu. Tajā iesaistījās Kārlis Vērdiņš, Anna Auziņa un citi talantīgi un pazīstami latviešu autori."

"2022. gadā, kad Krievija iebruka Ukrainā, mani draugi rakstnieki un mākslinieki nesaprata, kā dzīvot. Sarunājam izdot literatūras žurnālu *Avīzes*

Valters Dakša

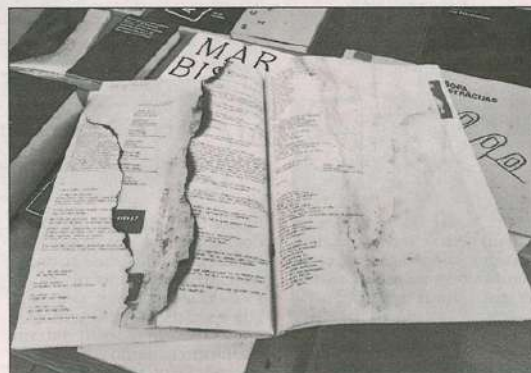
- ◆ 26 gadus vecs grāmatu kolekcionārs un izdevējs no Saldus.
- ◆ 2015. gadā, mācoties Saldus 2. vidusskolas 11. klasē, saņēma balvu *Laiks Ziedonim*, jo masveidā glāba grāmatas no nodošanas makulatūrā.
- ◆ 2020. gadā režisors Matīss Kaža viņu dzīvi dokumentēja filmā *Kļejotāji*.
- ◆ Izdevniecības *Valters Dakša* dibinātājs.
- ◆ Par novatorismu izdevējdarbībā grāmatu mākslas konkursā *Zelta ābola* 2017. gada izdevniecības pirmā grāmata — Eināra Pelša dzejas grāmata *Demon "Condom"*.
- ◆ 2021. gadā netradicionāla risinājuma dēļ ieguvis vēl vienu *Zelta ābeles* specbalvu.
- ◆ Konceptuālo literatūru nodrukājis uz kartīm un kļeņģa, grāmatu iesējis betona vāciņos un nebeidzies no citiem izlēcieniem.

Nosaukums, lai iepriecinātu sevi kara mēnešos. Pirmajā numurā publicējam ievērojamus rakstniekus, lai nosūtītu jaunajai paaudzei svarīgu ziņu: izdevums ir nopietns. *Avīzes Nosaukums* ir vienīgais izdevums Latvijā, kuram katru mēnesi cits galvenais redaktors, tāpēc saturā liela dažādība, sākot no akadēmiskiem līdz pilnīgi muļķīgiem tekstiem. Vēlāk sagriežam izpētīt nedēļas žurnāla formātā. Secināju, ka Latvijā nav neviena mākslas izdevuma, tāpēc radās *Mākslas žurnāls*."

"Biju strādājis tik smagi, ka piedzīvojis izdegšanu un *saķēris* depresiju. Izlēmu no visa atpūties un salikti sevi no jauna, tāpēc iestājos valsts aizsardzības dienestā. Drīz bišu brīvs. Jūtu misiju strādāt ar vienaudžiem, jo no Latvijas cilvēkiem esmu saņēmis brīnišķīgu mantojumu — grāmatas, ieguvu kopā ar iepriekšējo paaudzi izpratni, kas vispār ir cilvēks."

PRECIZĒJUMS

Februāra *Kurzemītē* neprecīzi minētas dzejnieces Dainas Jansones-Treices darbavietas. Viņa strādājusi par Zinātnu Akadēmijas Fundamentālās bibliotēkas Jāņa Mišņa Latviešu literatūras nodaļas vadītāju, Jelgavas Zinātniskajā bibliotēkā par Latviešu literatūras nodaļas vadītāju un Tukuma Centrālajā bibliotēkā par Mākslas un literatūras nodaļas vadītāju.

AVĪZES NOSAUKUMS. Literārā žurnāla numurs vēlīts ugunij, tāpēc vairākas lapas speciāli apsvilinātas.

Avots: Saldus Zeme
Datums: 08-03-2024

Senās gudrības sargātājas

Antīkajā pasaulē ne vien attīstījās rakstība, bet arī tika uzceltas dažas no iespaidī

Paula Ozola

PASAULĒ senāko zināmo bibliotēku VII gs. p.m.ē. Nīvē, Asīrijas impērijas galvaspilsētā (mūsdienu Irākā) izveidoja asīriešu valdnieks Ašurbanipals. Saskaņā ar Britu muzeja informāciju (XIX gs. vidū lielākā daļa Nīnives bibliotēkas saturs nonāca Britu muzejā Londonā), arheologi te atklāja ap 30 000 kilraksta plāksnīšu, kurās iemūžināti reliģiski un zinātniski teksti no Babilonijas un citām teritorijām, ko iekaroja Ašurbanipals.

Vissvarīgākais teksts, kas glabājās senajā bibliotēkā, bija 4000 gadu vecais *Epos par Gilgamešu*. Tas sarakstīts ap 2150.–1400. gadu p.m.ē. un tiek uzskatīts par vecāko eposu pasaules literatūras vēsturē. Šis sumeru poētiskais darbs stāsta par Gilgamešu, daļēji mītisku Urūkas ķēniņu senajā Mezopotāmijā. Darba pamatmotīvs ir dzīves jēgas meklējumi. Pēc labākā drauga Enkidu nāves galvenais varonis pamet savu karalvalsti, lai atrastu mītisko tēlu Utnapištumu un nodrošinātu sev mūžīgo dzīvi. Gilgameša bailes no nāves patiesībā ir bailes no bezgribas, un, lai gan varonim neizdodas iegūt nemirstību, meklējumi paši par sevi piešķir jēgu viņa dzīvei. Šo tēmu jeb mitoloģijas arhetipu ir pētījuši rakstnieki un filozofi no antīkajiem laikiem līdz pat mūsdienām. Gilgameša cīņa pret bezgribību ir kopīga visiem, kas reiz dzīvojuši.

Konkurente Aleksandrijai

Pergamas bibliotēku kalna virsotnē netālu no grieku gudrības dievietes Atēnas svētnīcas Pergamas akropolē, tagadējā Turcijā, III gs. p.m.ē. uzcēla Atalīdu dinastijas pārstāvis. Sengrieķu vēsturnieks Plātarhs vēstīja, ka šajā bibliotēkā atradās ap 200 000 tīstoku, bet romiešu enciklopēdists un karavadoņis Plīnijs Vecākais rakstīja, ka bibliotēkā bija četras telpas, no kurām lielākā bija galvenā lasītava ar plauktiem, divās blakusējās atradās bibliotēkas saturis, bet ceturtā bija sanāksmju zāle disputiem un svētkiem.

Plīnijs arī piebilda, ka šā mācību nama tīstoku krājums un intelektuālais potenciāls ar laiku kļuva tik slavens, ka to uzskatīja par «dzīgu konkurentu» gadsimtu agrāk uzceltajai Aleksandrijas bibliotēkai. Visticamāk, Pergamas bibliotēkā atradami manuskripti bija rakstīti uz pergamenta, tad sarullēti un ievietoti plauktos. Vārds

▲ **KONSTANTINOPOLĒ** Impērijas bibliotēkā gandrīz 1000 gadu tika saglabāti vērtīgi antīkās pasaules sengrieķu un latīņu teksti, pārrakstot tos no papirusa uz stabilākiem materiāliem. Ja šajā bibliotēkā, kā uzskata daļa vēsturnieku, glabājās līdz pat 100 000 manuskriptu sējumu, tas būtu bijis lielākais rakstotie zināšanu krājums agrīno viduslaiku Rietumu pasaulē.

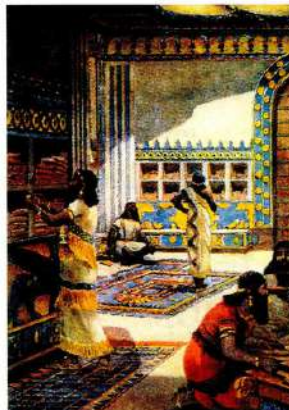
Aleksandrijas bibliotēkā mācījās un apmainījās ar idejām domātāji no visām civilizācijām

p.m.ē. uzdāvināja to savai jaunajai sievai Kleopatrai. Par to, vai tā patiešām notika, tiek diskutēts, bet vēsturnieki spriež, ka šādi varēja tikt papildināti Aleksandrijas bibliotēkas krājumi. Amerikāņu literatūrzinātnieks Maikls Hariss raksta, ka imperators Augusts pēc Antonija nāves daļu no rullītiem atdeva atpakaļ Pergamai un bibliotēka saglabājās arī kristietības laikmetā, lai gan tās kolekcija vairs nebija nozīmīga.

Arī kā mauzolejs

Senajā Romā imperatoru laikmetā bija vairāk nekā 20 lielu bibliotēku. Ap 120. gadu romiešu konsula Tiberijs Jūlijs Celsijs Polemana dēls Akvila nolēma tēva piemiņai uzcelt bibliotēku arī Efesā, tagadējā Turcijā.

Tā bija uzbūvēta uz platformas ar deviņiem marmora pakāpieniem visas ēkas platumā, kas veda pie trim ieejām. Plašajā taisnstūrveida zālē reiz bija virkne nelielu nišu ar grāmatplauktiem. Angļu vēstures entuziasts Maikls Grants rakstīja, ka ēkā atradās «12 000 pergamenta rullīti, bet tās spilgtākā iezīme neapšaubāmi bija pats Celsijs, kurš bija apglabāts bib-

▲ **NĪNIVES** bibliotēkā Asīrijā glabājās 4000 gadu senais sumeru Epos par Gilgamešu – vecākais pasaules literatūras vēsture.

liotēkā greznā sarkofāgā». Tātad šī monumentālā ēka kalpoja arī kā mauzolejs.

Mūsdienās Celsija skulptūra apskatāma Stambulas Arheoloģijas muzejā. Viņam bija veiksmīga militārā un politiskā karjera – vispirms viņš bija romiešu armijas komandieris, bet 92. gadā kļuva par Romas konsulu. Domā-

▲ **GUDRĪBAS** nams lielajā un bagātajā Bagdādē IX gs. bija akadēmija intelektuāļiem, kas visaugstāk vērtēja zināšanas.

jams, bibliotēka bija pašā Celsija ideja. Jo zināms, ka viņš mantojumā bija novēlējis ievērojamu naudas summu lasāmvielas iegādei.

Diemžēl Celsija bibliotēkas iekspuse un saturs tika iznīcināti ugunsgrēkā 262. gadā – vai nu zemestrīces, vai gotu iebrukuma dēļ. Ēkas fasāde cieta zemestrīcē X vai

XI gs. un gulēja drupās līdz XX gs. 70. gadiem, kad arheologi to atklāja un restaurēja.

Algebras tēva rezidence

Bagdādē (mūsdienu Irākā) apmēram pirms 1200 gadiem piedzīvoja intelektuālu uzplaukumu. Mūsu ēras IX gs. sākumā Abāsīdu dinasti-

gākajām zināšanu krātuvēm – pirmās bibliotēkas

▲ **CELSIJA** bibliotēkas grezno fasādi rotā četras statujas, kas simbolizē gudrību, tikumu, inteligenci un zināšanas, un tās saglabājušās neskartas līdz mūsdienām.

jas kalīfs Hārūns ar Rašīds uzcēla krāšņu biblioteku, ko nosauca par *Khizanat al-Hikma* – Gudrības namu, tā kolekcijai atvēlot tēva un vectēva savāktos manuskriptus un grāmatas. Te atradās persiešu, indiešu un grieķu manuskripti par matemātiku, astronomiju, zinātni, medicīnu, filozofiju un zoologiju, akadēmija bija nozīmīgs musulmaņu kultūras, filozofijas un diskusiju centrs.

Plašā bibliotēka vilināja Tuvo Austrumu izcilākos zinātniekus, kuri pulcējās, lai studētu dažādus tekstus un tulkotu tos arābu valodā. Viņu vidū bija viens no pirmajiem Gudrības nama direktoriem, matemātiķis Muḥameds ibn Mūsā al-Horezmī, kuru uzskata par algebras tēvu. Al-Horezmī pārraudzīja nozīmīgāko grieķu un indiešu matemātiķu un astronomijas darbu tulkošanu arābu valodā, kā arī radīja oriģinālus manuskriptus, kas XII gs. būtiski ietekmēja musulmaņu un vēlāk arī Eiropas matemātiķu darbu. Vārds «algoritm» ir atvasināts no «al-Horezmī» latinizētas formas, bet «algebra» – no «al-jabr» latīņu formas. *Al-jabr* bija daļa no al-Horezmī slavenākās grāmatas nosaukuma, kurā viņš iepazīstināja ar algebras pamatmetodēm. Arābu zinātnieka svarīgākais ieguldījums matemātikā bija viņa stingrais atbalsts hinduistu skaitļu sistēmai – al-Horezmī uzskatīja, ka tai piemīt vajadzīgais spēks un efektivitāte, lai revolucionāri mainītu islāma un Rietumu matemātiku. Hindu cipari 0 un 1 līdz 9 kopš tā laika ir pazīstami teju visā pasaulē.

Studejot manuskriptus Gudribas namā, zinātnieks guva panākumus arī Senās Indijas astronomijās izpratnē. Tāpat Al-Horezmī pārskatīja un pabeidza sengrieķu zinātnieka Ptolemaja Ģeogrāfijas versiju, kurā bija iekļautas 2402 pilsētu koordinātas visā tolaik zināmajā pasaulē.

Gudrības nams tika iznīcināts 1258. gadā, kad mongoļi izlaupīja Bagdādi. Saskaņā ar populāru musulmaņu leģendu, bibliotēkā bija tik daudz grāmatu, ka tās pēc iemešanas Tigras upē ar savu tinti iekrāsoja ūdeni melnu.

Bojāēja aizvien neskaidra

Vienu no lielākajām antikās pasaules pilsētām Aleksandriju 332. gadā p.m.ē. pēc Ēģiptes iekarošanas nodibināja Aleksandrs Lielais. Gadu pēc karavadoņa nāves Ēģipte nonāca viņa ģenerāļa Ptolemaja valdījumā. Ptolemajiem viņa pēcteči dažādi centās legitimizēt savu valdīšanu, tostarp uzņemoties faraonu lomu, iedibinot dieva Serapisa kultu un kļūstot par zinātnes un izglītības patroniem. Ar mecenātismu nodarbojās arī dinastijas nākamais valdnieks Ptolemajs II, un viens no ievērojamākajiem viņa darbiem šajā jomā bija Aleksandrijas bibliotēkas nodibināšana.

Gadu simtiem milzīgā zināšanu krātuve bija viena no lielākajām un nozīmīgākajām bibliotēkām antīkajā pasaulē. Tajā mācījās un apmainījās ar idejām tālaika dižākie domātāji, zinātnieki, matemātiķi, dzejnieki no visām civilizācijām. Bibliotēkas plauktos atradās līdz pat

700 000 rakstu rullu.

Tomēr vienā no lielākajām akadēmiskās pasaules tragedijām bibliotēka gāja bojā, un pētnieki joprojām nespēj vienoties, kā tā tika iznīcināta. Vairāki romiešu autori uzskatīja, ka Aleksandrijas bibliotēku nejausi ar uguni iznīcināja Jūlijs Cēzars Aleksandrijas aplenkuma laikā 48. gadā p.m.ē. Bet šis stāsts ir apšaubāms, jo *Mouzeion* – hellēnisma reliģiskās, pētniecības, izglītības un kultūras centrs, kas atradās tieši blakus bibliotēkai, – necieta. Vēl pastāv pieņēmums, ka Cēzara izraisītajā ugunsgrēkā tika iznīcināta nevis bibliotēka, bet gan noliktavas pie ostas, kur glabājās manuskripti.

Tikpat iespējams, ka vainīgbi bija kristieši. 391. gadā imperators Teodosijs I izdeva dekrētu, kas oficiāli aizliedza pagāniskās prakses. Rezultātā tika nopostīts Serapisa templis Aleksandrijā, iznīcinot tajā glabātos dokumentus. Tomēr nevienā senajā avotā nav minēts, ka šajā laikā būtu iznīcināta arī bibliotēka.

Pēdējais iespējamais Aleksandrijas bibliotēkas bojāejas vaininieks varēja būt musulmaņu kalifs Omārs ibn al Hatabs. Kāds kristietis lūdza uzvarējušam ģenerālim «grāmatas no karaļa bibliotēkas». Karavadonis vērsies pie valdnieka, un Omārs atbildēja: «Ja šīs grāmatas ir saskaņā ar Korānu, tās var atdot, bet, ja tās ir pretrunā Korānam, tās jāiznīcina.» Tiesa, šīs stāsts nemin bibliotēku, tikai grāmatas. Otrkārt, nostāsta autors ir sīriešu kristietis rakstnieks – iespējams,

tas izdomāts, lai nomelnotu Omāru ibn al Hatabu.

Dienzēl arheologiem arī mūdienāšs nav izdevies atklāt šo noslēpumu. Aleksandrija izrakumos dokumenti un rakstu rulli atrasti reti, iespējams, klimata dēļ, tāpat arī nav atrastas pašas bibliotēkas atliekas. Iespējams, bibliotēka nemaz ne-nodega, bet laika gaitā pamazām tika pamesta.

Agrīno tekstu glābēji

lgi pēc tam, kad bija izzudušas lielas antīkās pasaules tekstu krātuves Pergamē un Aleksandrijā, Konstantīnopolē impērijas bibliotēkā gandrīz 1000 gadu tika saglabāti vērtīgi sengrieķu un latīņu teksti. Bibliotēku Bizantijas impērijas galvaspilsētā aptuveni 353. gadā uzcēla imperators Konstancijs II, kurš apzinājās, ka agrīnie teksti, kas rakstīti uz papirusa, agri vai vēl ir bojā. Bibliotēkas skriptorijs vēl uzticēja rakstvežiem pārrakstīt sējumus no papirusa uz stabilākiem materiāliem (pergamēna u.c.). Ap 372. gadu imperators Valents to turpināja. Tāpēc vairums mūsdienās pieejamo grieķu klasikas darbu ir zināmi no t.s. Bizantijas eksemplāriem.

Uzskata, ka bibliotēka glabāja līdz pat 100 000 manuskriptu sējumu, no kuriem daži pat varēja būt izglābti Aleksandrijas bibliotēkas ugunsgrēkā. Taču ziņas par Konstantinopoles imperatora bibliotēkas saturu ir trūcīgas. Tās krājums ticis pārveidots, dāvināts, pat daļēji iznīcināts.

Arī Konstantinopoles imperators bibliotēkas bojāja, ir neskaids. Tiek apgalvots, ka lielākā daļa, ja ne visi tas sējumi sadega 475. gadā notikušajā ugunsgrēkā. Citi avoti ziņo, ka bibliotēkas rakstvežu izveidotās kopijas saglabājās. Atrodamas ziņas arī par citiem ugunsgrēkiem. Iespējams, daļu no bibliotēkā izvietotās kolekcijas vēlāk, VIII gs., ieguva Svētās Romas imperators Kārlis Lielais, lai gan viņa galmā varbūt figurēja tikai kopijas.

Papildus gan bibliotēkas ēka, gan kolekcija cieta no uzbrukumiem un kariem, tostarp Ceturtā krusta karā – jiena 1204. gadā. Franki un venēcieši, pilsētu izlaupot, imperatora bibliotēku nodezdināja. Krusteņi, iespējams, nozaga un pēc tam pārdeva dažus no Bizantijas manuskriptiem. Lai gan nav skaidrs, kas šajos gados un postījumos izdživoja, bibliotēka pilnīgi tika iznīcināta osmaņu iebbrukuma laikā 1453. gadā. ●

Avots: Diena

Datums: 01-03-2024